

XVI GEWONE ALGEMENE BISSCHOPPENSYNODE

Synthese synodale gesprekken
Nederlandse bisdommen

2e Fase Bisschoppensynode 2021-2024
Voor een synodale Kerk

Rooms-Katholieke Kerk
Nederland

Synodegesprekken Nederlandse bisdommen 2024

Vanuit de vergadering van de XVI Gewone Algemene Bisschoppensynode in oktober 2023 kwam een aantal punten naar voren, waarover in de Kerk verder nagedacht moet worden. De bisschoppenconferenties wereldwijd werd gevraagd om in mei 2024 aan het synodese Secretariaat te rapporteren over de vruchten van het synodale proces in de plaatselijke Kerken. Alle verslagen samen vormen input voor het werkdocument van de bisschoppenvergadering in oktober 2024 te Rome.

De Landelijke Werkgroep Synodaliteit in Nederland gaf ter bespreking aan parochies, religieuzen, katholieke lekenbewegingen en katholieke maatschappelijke organisaties vier thema's mee:

- Verdieping van ons gedoopt-zijn als basis voor ons Kerk-zijn
- Vorming in een missionaire Kerk
- Deelname aan een verwelkomende Kerk
- Vrouwen in het leven en de zending van de Kerk

Deze synthese is gebaseerd op de synodale gesprekken in de Nederlandse bisdommen:

Aartsbisdom Utrecht
Bisdom Haarlem-Amsterdam
Bisdom Breda
Bisdom Groningen-Leeuwarden
Bisdom Rotterdam
Bisdom Roermond
Bisdom 's-Hertogenbosch

De synodegesprekken in de zeven bisdommen wierpen veel vruchten af. Zo'n 1750 gelovigen namen deel aan deze tweede ronde van synodale gesprekken.

De deelnemers aan de gesprekken waren gevarieerd in samenstelling, mannen en vrouwen, jongeren en ouderen, leken en gewijde bedienaren, religieuzen, migranten, enz.

In het algemeen voelen de gespreksdeelnemers zich zeer betrokken bij hun kerkgemeenschap en bij de toekomst ervan.

Veel deelnemers hebben de verbindende werking van de synodale gesprekken ervaren. De gesprekken gaven hen vertrouwen, in de kracht van Gods Geest, dat de weg naar de toekomst samen gegaan kan worden.

Nationale Synthese
Diocesane Fase deel 2 2024
Nederlandse bisdommen

SRKK Baarn, mei 2024

Thema 1

Verdieping van gedoopt-zijn als basis voor ons Kerk-zijn

Een missionaire gemeenschap is een gemeenschap van bewuste gedoopten. In een missionaire Kerk ligt de nadruk op het gedoopt zijn. Meerdere gespreksdeelnemers ervaren gedoopt zijn als bij de Kerk horen en als levensopdracht. Ze beseffen hun gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de Kerk, haar missie en zending.

Er zijn ook gespreksdeelnemers die vertellen dat ze het doopsel zien als iets dat er bij hoort, als een automatisme. Hoe 'gedoopt zijn' de basis is van het 'Kerk zijn', is dus niet voor ieder inzichtelijk. Door het doopsel worden we weliswaar opgenomen in de Kerk, maar het is geen sleutel tot kerkbetrokkenheid. Bovendien, wie als zuigeling gedoopt werd, maakte geen bewuste keuze voor het doopsel.

Bij een aantal gespreksdeelnemers is er een afstand tussen de theologische en kerkelijke betekenis van het doopsel en zoals ze het doopsel feitelijk beleven. Zij benoemen dat ze getuigen van hun geloof in hun manier van leven met naastenliefde en dienstbaarheid. Dat is echter lang niet altijd expliciet herkenbaar in concrete daden, enthousiasme en vreugde.

Er is verlegenheid om woorden aan het geloof te geven, zowel onderling als naar buiten toe. Een persoonlijke relatie met Christus ontbreekt bij een aantal gespreksdeelnemers.

Gedoopt zijn als basis voor ons Kerk-zijn is een groeiproces (1.1). Tijdens dat proces groeit ook de vreugde dat het geloof geeft. Die vreugde wil men uitdelen (1.2). Daarbij voelt men op meerdere momenten de verbinding (1.3) tussen het doopsel en de geloofsgemeenschap.

1.1 Groeien

We zien bij veel gespreksdeelnemers dat het doopsel een begin is van een groeiproces in geloof en in kerkelijke betrokkenheid. Door het geloofsgesprek ontdekken ze vaak pas dat het doopsel een fundament is van hun bestaan. Het doopsel krijg je: een van God gegeven sacrament. Meerdere gespreksdeelnemers gaven aan blij te zijn de Kerk als anker in het leven te hebben gevonden. Hieronder aanbevelingen uit de gespreksverslagen.

- Het organiseren van en deelnemen aan ontmoetingen en voortgaande geloofsvorming zijn nodig door catechese, gebed en geloofsgesprekken. Die behoefte wordt door meerdere gespreksdeelnemers uitgesproken. Er is begeleiding en voeding nodig om het geloof en de gemeenschap levend te houden in de steeds veranderende samenleving.
- De geloofsopvoeding in gezin, school en Kerk is van groot belang voor de verdieping van het geloof. De rol van de opvoeders wordt daarin door meerdere gespreksdeelnemers als cruciaal ervaren.
- Gebeurtenissen zoals ziekte, verlies van naasten of juist vreugdevolle momenten in het leven geven het geloof meer kracht en diepgang.
- 'Samen doen' is belangrijk als geloofsgemeenschap, als een team, waar de pastoor deel van is. Meerdere gespreksdeelnemers willen nadenken over wat leken in de liturgie kunnen doen.
- Pastores die de mensen persoonlijk kennen, kunnen hen aanspreken op hun charisma's en in hun kracht zetten. Kerk ontstaat door de gemeenschap en kan niet zonder de inbreng van gelovigen/gedoopten.
- Gelovigen hebben ook een verantwoordelijkheid om elkaar aan de roeping als gedoopten te herinneren.

- Een aantal keren wordt erop gewezen dat het vormsel, als initiatie-sacrament, persoonlijker wordt ervaren in verband met de leeftijd waarop het is toegediend. Wellicht is dit een goede mogelijkheid om het bewustzijn van het doopsel te verdiepen, voor vormelingen en verwanten.
- Om aan verschillende behoeften van de gelovigen tegemoet te komen zijn verschillende vormen van vieren en bijeenzijn nodig, zodat ieder kan groeien in het 'leerling zijn' van Jezus.

1.2 Uitdelen

Met het doopsel wordt de gedoopte een nieuwe mens, wat ook in het persoonlijke leven duidelijk mag worden. Meerdere gespreksdeelnemers geven aan hoe belangrijk hun geloof is voor het hele levensbestaan. Ze willen de vreugde van het geloof uitstralen naar anderen, juist omdat het zoveel voor hen zelf betekent. Ze vinden het belangrijk om naar buiten te treden om te laten zien dat men trots is op het geloof en men de vreugde en de blijdschap daarvan wil laten zien en uitdelen.

- Meermaals wordt benadrukt dat uitdelen ook wil zeggen dat je luistert naar elkaar. Uitdelen is niet alleen 'zenden', maar zien en horen en van elkaar leren.
- Uitdelen kan men doen in tradities, gebruiken en rituelen, in verstaanbare taal en in daden, gevoed door gebed.
- De relatie met andere kerken is van belang: ons niet isoleren als katholieken, maar uitdelen door samen te werken als christenen.
- Neem als Kerk meer initiatief om het gesprek aan te gaan met mensen met andere culturele en religieuze achtergronden. Ook dat is uitdelen.

1.3 Verbinden

Verbinding tussen het doopsel en de geloofsgemeenschap kan op meerdere momenten en manieren worden gelegd en gevoeld. De synodale gesprekken bevestigen dat verbondenheid essentieel is: voor gelovigen onderling die soms veel van elkaar verschillen; tussen clerus en volk; tussen mannen en vrouwen; tussen mensen van verschillende culturen en leeftijden.

- Het uitdelen van geloof en oproepen tot daden kan ook, zo wordt meermalen genoemd, door het sacrament van het Doopsel te laten plaatsvinden in de zondagsviering als opname in de geloofsgemeenschap. Voor de aanwezigen is het een extra moment van bevestiging en hernieuwing van de doopbelofte en van bewustwording van hun zending als gedoopten.
- Wie gedoopt wordt treedt toe tot de gemeenschap van gelovigen van de Wereldkerk met vele nationaliteiten, die zowel wereldwijd als in de eigen omgeving te vinden zijn. Wereldwijd delen we dezelfde herkenbare liturgie.
- In veel gesprekken wordt gepleit voor een verbindende inclusieve, onvoorwaardelijk open Kerk.
- Verbondenheid scheppen binnen, maar ook buiten de kerkgemeenschap.
- Vieringen en gezamenlijk gebed, zoals de rozenkrans, gespreksavonden en andere activiteiten dragen bij aan de onderlinge verbinding en de groei van de persoonlijke relatie met Christus.
- Met het oog op degenen die een tijd lang een veel lossere band met de Kerk hebben, wordt de vraag gesteld of er ook een vorm gevonden zou kunnen worden om zich op latere leeftijd opnieuw met de Kerk te verbinden.

Thema 2

Vorming in een missionaire Kerk

Meerdere gespreksdeelnemers voelen de uitdaging om missionair te zijn, om mensen actief te verwelkomen in de Kerk, 'de vlam te laten spreken' en de vriendschapsband met God en Jezus te laten zien. Maar niet iedereen voelt zich daarvoor voldoende toegerust. Er is daarom behoefte aan vorming om het geloof uit te dragen en te getuigen van de waarde ervan.

Er is vraag naar een goede vorming, zowel voor ouders die hun kinderen laten dopen als voor volwassenen, maar ook voor het herbronnen van dit sacrament door gedoopten. Bij die vorming wil men dicht bij zichzelf en bij Jezus blijven. In een missionaire Kerk trekt Christus immers met ons mee.

Er is behoefte aan vorming (2.1) in een missionaire Kerk op meerdere manieren. Veel gespreksdeelnemers willen medebetrokken (2.2) zijn bij het doorgeven (2.3) van het geloof op verschillende plaatsen (2.4) dat meer spreekt door daden (2.5) dan door woorden.

2.1 Vorming

In bijeenkomsten willen gelovigen elkaar kunnen ontmoeten en over geloof kunnen spreken en saamhorigheid ervaren. Daarbij is de basishouding van luisteren van belang om open te staan voor elkaar, elkaars verhalen te horen en ruimte te maken voor de stem van de Geest. Om het besef van het gedoopt zijn te verdiepen en de doop te ervaren als begin van een nieuw leven met Christus in de gemeenschap van de Kerk is een doorgaande en motiverende catechese nodig. Er is behoefte aan vorming door verschillende werkvormen. Hieronder de genoemde werkvormen.

- Deelname aan bijbelgroepen, lezingen en bedevaarten.
- De schoonheid van de muziek is een brug naar de Kerk.
- Kunst als uitgangspunt voor het geloofsgesprek.
- Geleefde voorbeelden van geloof onder de aandacht brengen.
- Vorming door moed, hoop en levensvreugde van vluchtelingen en van andere gelovigen met een migratieachtergrond.
- Open staan voor nieuwe ervaringen van nieuwe katholieken. Zij brengen vaak nieuw elan in de Kerk, zeggen meerdere gespreksdeelnemers.
- De verbondenheid van geloof en traditie kan een bron van kracht en inspiratie zijn. Kennis van de bijbel en de traditie geeft meer diepgang aan het geloofsleven en helpt de betekenis voor onze tijd te verstaan.

2.2 Medebetrokkenheid

Er blijkt bij veel gespreksdeelnemers een grote wens tot medebetrokkenheid bij het doorgeven van het geloof. Hieronder suggesties voor meer medebetrokkenheid.

- Om missionair te zijn moeten gewijden en leken samen optrekken. Als Lichaam van Christus kunnen ze samen de missie van de Kerk verder brengen. Er is behoefte aan meer interactie tussen gewijden en leken.
- Er is een pleidooi voor nieuwe structuren: parochieel, dekenaal en diocesaan voor gezamenlijk overleg tussen ambtsdragers en leken.
- Er wordt op gewezen dat de Kerk een Kerk van vele talenten is. Aan die talenten kan ruimte gegeven worden door niet taakgericht, maar talentgericht te werken.
- Benut de talenten van parochianen krijgen ambtsdragers mee. Geef als ambtsdragers ruimte aan het getuigenis van leken.

- Investeer in parochiële denktanks en gespreksgroepen van ambtsdragers en parochianen die elkaar voeden en ideeën aandragen.

2.3 Doorgeven

Het doorgeven en getuigen van het geloof was vroeger een grotere vanzelfsprekendheid dan nu. Geloof is genade en een geschenk. Dat kun je niet zomaar overdragen. Waarom geloof wel of niet overgedragen wordt, hangt van vele factoren af, zoals tijdgeest, beleving, uitleg, persoonlijkheid, omgeving etc. Bij het overdragen van geloof wordt door de meeste gespreksdeelnemers de gemeenschap als belangrijk ervaren, als thuishaven. Deze interne verbondenheid tussen gelovigen kan een waardevolle eigenschap zijn als geprobeerd wordt een brug te slaan naar mensen die (nog) niet verbonden zijn met de Kerk. Hieronder aanbevelingen uit de gesprekken

- Het delen van elkaars levens- en geloofsverhaal vormt een inspiratiebron voor het eigen geloof en groei.
- Vanuit de eigen gemeenschap wil men zich richten op mensen in de wijk rondom de Kerk of in de bredere samenleving.
- Vanuit de eigen gemeenschap wil men zich richten op jongeren en jongvolwassenen. Men wil inhaken op wat er onder hen leeft en op hun levens- en zingevingsvragen.
- Jonge gespreksdeelnemers vertellen dat hun leeftijdsgenoten ook zoeken naar zingeving en geloof voor hun dagelijks leven. Het is van belang dat pastores en andere gelovigen leren om hen te verwelkomen en te begeleiden met een luisterend oor, geduld en liefde.
- Bevorder het werken in kleine groepjes om missionair op weg te gaan en het uitwisselen van ervaringen makkelijker te maken. Kleine groepjes kunnen ook toegankelijker zijn voor mensen van buitenaf. Kleine groepen versterken de onderlinge band, waardoor de gemeenschap als geheel wordt versterkt.
- Leken vragen ambtsdragers om ondersteuning bij het uitnodigen van mensen in de wijk.
- Veel gespreksdeelnemers vinden dat katholieken zich moeten laten zien in de samenleving en vanuit hun geloof meepraten over wat er in de samenleving gebeurt. Ze willen de relevantie van het Evangelie voor hedendaagse thema's laten zien.

2.4 Plaatsen

Vorming van een missionaire Kerk gebeurt op verschillende plaatsen. Daarbij is uitnodigende positieve communicatie, vooral ook via social media, belangrijk om vindbaar te zijn. Sommige gespreksdeelnemers geven aan dat ze plaatsen missen waar je mensen gemakkelijk mee naar toe kunt nemen, waar mensen kunnen groeien in geloof, eenvoudig en laagdrempelig.

- Het geloof laten klinken in de gezinnen en hen daarbij ondersteunen.
- Jongerenactiviteiten boven-parochieel organiseren, omdat grotere groepen aanstekelijker werken.
- Onderhoud actief de band met de katholieke school. Benut de kansen die daar liggen om kinderen in aanraking te brengen met het katholieke geloof, gebruiken en waarden.
- Het geloof vieren in de parochie in gezamenlijkheid, met meerdere generaties.
- Alfabijeenkomsten worden meermalen genoemd als een goede vormingsplaats.
- De verschillende bewegingen in de Kerk (Charismatische vernieuwing, Sant' Egidio etc.) worden genoemd als plaatsen waar mensen gevormd worden in bepaalde charisma's.

2.5 Daden

In een aantal gesprekken kwam naar voren dat missionair zijn ook wil zeggen dat je in je daden klaar staat voor mensen in je omgeving en hen steunt en bevestiging geeft. In een samenleving waarin contacten vaak vluchtig zijn, hebben parochie en caritas een verbindende taak. Krimp kan

een uitdaging zijn om authentieker te worden. Theologie en moraal zijn belangrijk, maar er is meer dan dat. Meerdere gespreksdeelnemers geven aan dat verkondiging meer spreekt vanuit liefdevolle daden dan vanuit woorden.

- Diaconale activiteiten: taallessen voor vluchtelingen, maaltijden voor vluchtelingen of voor mensen die contact hebben met het straatpastoraat, mensen de weg wijzen naar gemeentelijke instanties en organisaties, enz.
- Bezoek aan ouderen, zieken, rouwenden.
- Diverse malen wordt aangegeven dat de sociale leer van de Kerk te onbekend is en meer uitgedragen zou mogen worden.

Thema 3

Deelname aan een verwelkomende Kerk

Veel gespreksdeelnemers ervaren in hun geloofsgemeenschap, de parochie, een thuisgevoel. Ze pleiten voor een veilige, luisterende en liefhebbende Kerk. Wanneer de Kerk de verwelkomende liefde niet vóór alles stelt, verduistert ze het gelaat van Jezus Christus. In meerdere gesprekken komt naar voren dat men het belangrijk vindt de ander vrij te laten. Men benadrukt dat iedereen anders is en anders mag zijn. Dit zien velen als uitgangspunt voor een verwelkomende Kerk.

Een verwelkomende Kerk vereist een bepaalde houding (3.1) met speciale aandacht voor bijzondere groepen (3.2). Herkenbaarheid (3.3) is nodig om mensen te bereiken en te verwelkomen.

3.1 Houding

Een verwelkomende Kerk kun je herkennen aan de houding van de gelovigen die er kerken en de sfeer die er heerst. Veel gespreksdeelnemers vinden dat de Kerk er voor iedereen moet zijn en halen de woorden van paus Franciscus aan 'Para Todos!' Men ervaart een spanning tussen de gedeelde wens een gastvrije en verwelkomende gemeenschap te zijn en de kerkelijke regels en morele standpunten, met name inzake seksuele diversiteit. Als iedereen bij God welkom is, moet dat gevolgen hebben voor kerkelijke regels, zo wordt gesteld. De paus roept op tot een open gesprek, ook over ingewikkelde onderwerpen, maar die ruimte wordt door een aantal gespreksdeelnemers niet gevoeld. Het gaat niet om discussie, maar om dialoog.

- Schrik niet af met regels, maar stel de liefde van Christus centraal; liefde overwint alles en aanvaardt alles.
- In het nadenken over de basis van Kerk-zijn verlangen meerdere gesprekspartners naar een inclusief verstaan van Kerk-zijn, waarin aandacht is voor de waarheid in ieder, waar ieder wordt uitgenodigd mee te doen, waarbij niemand buitengesloten mag worden, ook niet van de sacramenten.
- Meerdere gesprekspartners vragen meer ruimte om het geloof in traditionele en nieuwe vormen tot uitdrukking te brengen. Een Kerk die ruimte biedt voor diversiteit en verschillen in geloofsbeleving geeft kansen op verdieping en verrijking, zo stellen ze. Stel vragen, geef geen oordelen, maar zoek begrip. Deze basishouding biedt volgens hen ook ruimte voor Gods genade en het werken van de heilige Geest.
- Volgens veel deelnemers hoort bij een verwelkomende Kerk: welkom bij binnenkomst, buiten vieringen elkaar kennen en op elkaar letten, gemist worden als je er niet bent, herkend worden

als je weer komt, in je eigen taal aangesproken worden, ontmoetingsmomenten zoals koffie drinken, begrijpelijke viering met eenvoudig taalgebruik, 'aan de hand' genomen worden.

- Herkenbaarheid, voorspelbaarheid en universaliteit van de Eucharistie worden door een aantal gespreksdeelnemers als verwelkomend en verbindend ervaren. Anderen menen dat voor nieuwe mensen de Eucharistieviering een te grote stap in het onbekende is. Andersoortige vieringen zouden daaraan tegemoet kunnen komen.
- Er zijn gespreksdeelnemers die vragen om de liturgie meer te laten aansluiten op de actualiteit en het dagelijks leven van gelovigen. Tegelijkertijd wordt aangegeven niet bang te zijn voor het mysterie van de liturgie.
- Wees als Kerk 'tafel- en reisgenoot'. Zo'n houding houdt ook in dat je ruimte geeft aan ieders talenten. Een sterke geloofsgemeenschap laat vele talenten bloeien. Dat verrijkt de Kerk.

3.2 Bijzondere groepen

In de gesprekken worden groepen genoemd die volgens een aantal gespreksdeelnemers bijzondere aandacht behoeven.

- Migranten welkom heten en ruimte bieden voor en leren van hun gewoonten en gebruiken. Dat meerdere culturen in de geloofsgemeenschap aanwezig zijn is iets 'om van te genieten' en is 'een verrijking', lees je in meerdere gespreksverslagen. Iemand omschreef het als volgt: Leef 'bruggen bouwen' voor, zodat iedere gelovige weet dat bruggen bouwen bij het gelovige leven hoort.
- Luisteren naar jongeren en ze aanspreken. Jongeren in enkele gespreksgroepen vertelden dat ze gevoelig zijn voor rituelen, symbolen, aanbidding, tradities, vastigheid, mystiek. Sommigen jongeren hebben behoefte aan nader gesprek; andere waarderen juist de rituelen; weer anderen willen dat in de Kerk vooral de liefde centraal staat.
- In meerdere gespreksgroepen wordt gepleit voor betere zorg voor mensen van de LHBTIQA+ gemeenschap en voor gescheiden mensen. Men vraagt om omarming van deze groepen. Voor een aantal houdt dat in hen niet 'gedogen' of aan de rand mee laten doen en hen niet uitsluiten van sacramenten en voor kerkelijke functies. Omgang met LHBTIQA+ gelovigen moet een volwassen plaats krijgen in het curriculum van de priesteropleiding.
- Meer aandacht wordt gevraagd voor de kwetsbaren in de samenleving vanuit caritas en diaconie en door pastorale- en sociale contacten bij rouw, ziekte en problemen.

3.3 Herkenbaarheid

De rijkdom van het geloof kun je het beste laten zien op een manier die herkenbaar is voor een breder gehoor van alle leeftijden. Durven te laten zien wat je raakt en daarover durven te praten hoort bij een verwelkomende Kerk. Hieronder een aantal suggesties uit de gesprekken.

- In de seculiere samenleving leeft behoefte aan zingeving. Heb aandacht voor de katholieke waarden die aanwezig zijn bij gesecculariseerde mensen. Organiseer laagdrempelige activiteiten rond de Kerk en nodig daar mensen in de wijk bij uit zodat ze ontdekken dat zij in de geloofsgemeenschap welkom zijn.
- Bij verkondiging moet je steeds proberen verbinding te leggen tussen exegese en kerkelijke leer enerzijds en het dagelijkse leven van de gelovigen anderzijds.
- Gemeenschap rond de Eucharistie wordt vooral ervaren in de sociale component van ontmoeting en betrokkenheid op elkaar.
- De kerk presenteren en laten ervaren als veilige ruimte die als een thuis is, waar ruimte is voor stilte en voor God, en waar je elkaar kunt ontmoeten.
- Een actieve caritas en diaconie kan een sterk uithangbord zijn van de verwelkomende Kerk in de samenleving.
- Aandacht geven aan de noden en ongerechtigheid in de wereld.

Thema 4

Vrouwen in het leven en de zending van de Kerk

Uit meerdere gespreksverslagen blijkt een grote waardering voor de betrokkenheid en inzet van vrouwen voor de Kerk. Veel gespreksdeelnemers vinden dat de spirituele en inhoudelijke bijdrage van vrouwen aan alle facetten van de Kerk meer erkenning verdient dan toe nu toe het geval is.

In de meeste gespreksverslagen blijkt de huidige burgerlijke samenleving als referentiepunt te worden genomen in het spreken over vrouwen in de Kerk.

Onder vrouwen zijn er wisselende ervaringen van zich gezien, gehoord en gesteund weten als vrouw in de Kerk. Vele vrouwen voelen zich erkend. Anderen voelen zich miskend. Naast het belang voor het missionair zijn van de Kerk om ieders talenten in te zetten wordt in een aantal gesprekken nadrukkelijk gezegd dat vrouwen pijn en verdriet voelen door belemmeringen om hun talenten in te zetten.

Een gespreksverslag verwoordt het pleidooi treffend: een gemeenschappelijke samenwerking van mannen en vrouwen kan bijdragen aan de bevordering van de waardigheid van iedere menselijke persoon, de gerechtigheid en de zorg voor het gemeenschappelijke huis. In deze tijd hebben vrouwen en mannen elkaar nodig om het geloof door te geven. Daarbij past een gelovige bezinning op het gegeven dat de Kerk bestaat uit 'ons'.

Meerdere gespreksdeelnemers vragen om meer ruimte (4.1) voor vrouwen om bij te dragen aan de zending van de Kerk. Daarbij is uitwisseling (4.2) tussen mannen en vrouwen nodig. Gelijkwaardigheid (4.3) houdt voor een aantal gespreksdeelnemers in dat vrouwen toegelaten worden tot alle wijdingen.

4.1 Ruimte

Het verlangen bij te dragen aan de missie van de Kerk en de ruimte en de mogelijkheden daartoe krijgen, overheerst in de gesprekken over de positie van de vrouw in de Kerk. Er is een verlangen dat vrouwen geaccepteerd worden in alle posities. Men wijst er daarbij op dat mannen en vrouwen elkaar aanvullen. Hieronder suggesties uit de gesprekken.

- Theologisch geschoolde vrouwen toestemming geven om te preken.
 - Nieuwe gewijde ambten creëren, voor zowel voor mannen als vrouwen, gericht op zending.
 - Pastorale functies die door niet-gewijden vervuld kunnen worden, zouden een officiële erkenning kunnen krijgen.
 - Een meer zichtbare rol van vrouwen in de Kerk bij de liturgie, bij uitvaarten en nazorg van nabestaanden en bij doopvoorbereiding.
 - Verschillende vormen van vieren waarbij mannen en vrouwen voorgaan.
 - Geef meer vrouwen bestuurlijke functies, bijvoorbeeld in parochiële leiderschapsteams.
 - Stel vrouwen aan in de priesteropleiding en schenk in de opleiding meer aandacht aan de rol van de vrouw in de Kerk.
- Het is van belang dat de leer- en leefomgeving van priesterstudenten een afspiegeling is van de samenleving, zodat zij leren met mannen én vrouwen om te gaan.
- Tijdens de gesprekken passeren allerlei activiteiten de revue waarbij vrouwen een belangrijke rol vervullen: diaconale activiteiten organiseren, bijbelavonden, studiegroepen, geloofsvorming, gebedskringen, volwassenencatechese, ouder-kindercatechese, nieuwe rituelen ontwikkelen bij terugkomst in de Kerk, zoeken naar differentiatie in liturgische vormen, bezoekgroepen.

4.2 Uitwisseling

Meerdere gespreksdeelnemers pleiten voor meer uitwisseling tussen mannen en vrouwen, meer naar elkaar luisteren in vertrouwen en naar elkaar luisteren juist als mannen en vrouwen. Hieronder suggesties uit de gesprekken.

7

- Spirituele vorming in kleine groepen, o.l.v. gekwalificeerde mannen en vrouwen.
- Vrouwen brengen gelijkwaardige en aanvullende talenten mee die het bestuur verrijken. Er wordt in meerdere gespreksgroepen gesproken over 'anders zijn' en 'complementariteit'. Typerende eigenschappen van de priester, zoals mensen kennen, aansluiten bij hun gaven, omzien naar de ander, zorgzaam zijn, mensen verbinden, kunnen wellicht eerder als 'vrouwelijke' eigenschappen aangemerkt worden dan als 'mannelijke', staat in een gespreksverslag.
- Bij de weg naar een gelijkwaardige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen zou een verplicht adviesorgaan van vrouwen een rol kunnen spelen.
- Vrouwen hebben in de Bijbelse context telkens weer een cruciale rol vervuld in de heilsgeschiedenis. Dat zou je meer voor het voetlicht kunnen brengen bij uitwisseling. Vrouwen als Debora en Catharina van Siena en andere heilige vrouwen kunnen tot voorbeeld dienen.

4.3 Gelijkwaardigheid

Mannen en vrouwen hebben gelijke waardigheid. Ze zijn geschapen naar het beeld van God. Meermaals wordt in de gesprekken opgeroepen gelijkwaardigheid te bevorderen. Hieronder aanbevelingen uit de gesprekken.

- Gelijke behandeling van mannen en vrouwen, ook als het om functies en taken gaat. De gelijkwaardigheid krijgt binnen de Kerk onvoldoende betekenis in beroep op talenten/competenties van vrouwen en mannen.
- Een aantal deelnemers pleit voor discussie over de toelating van vrouwen tot alle wijdingen. Zij vragen zich af waarom een vrouw geen goede katholieke priester of bisschop zou kunnen zijn. Sommigen gespreksdeelnemers handhaven dat het priesterschap voorbehouden is aan ongehuwde mannen.
- Onderscheid tussen gewijden en leken geeft ongelijkwaardigheid. Een aantal deelnemerservaart een grote nadruk op het liturgisch priesterschap en minder op algemeen priesterschap.
- Verdieping in de geloofsinhoud en kerkelijke leer m.b.t. de roeping en positie van de vrouw.
- Beginnen met het toelaten van vrouwen tot de diakenwijding wordt door de meeste gespreksdeelnemers als wenselijk gezien.
- Meerdere gespreksdeelnemers vragen om in verschillende landen met verschillende culturen te kiezen voor verschillende oplossingen. Ook is er bij sommigen begrip voor dat in een wereldkerk niet in één land vrouwen tot priester gewijd kunnen worden.

8